Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Наша слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года **№ 16 (555)** **17 КРАСАВІКА 2002 г.**

"9" красавіка 2002 г. № 215

Спадару Брыгадзіну П. І.
Міністру адукацыі Беларусі
220010, г. Мінск, вул. Савецкая, 9

Паважаны Пётр Іванавіч!

Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны выказвае шчырую падзяку за цёплыя словы ў адрас нашай арганізацыі і актывістаў ТБМ падчас "жывой лініі" ў газеце "Звязда".

Рэспубліканская Рада Таварыства прыняла рашэнне аб супрацоўніцтве ўсіх структур ТБМ з органамі мясцовай улады па выкананні Пастановы Міністэрства адукацыі № 48 ад 27.08.2001 г. "Праграма дадатковых мер па пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў сістэме адукацыі".

На вялікі жаль, некаторыя кіраўнікі мясцовай вертыкалі, упраўленняў і аддзелаў адукацыі не разумеюць неабходнасці дзейнічаць у існым прававым полі. Так, напрыклад, намесніца старшыні Гарадзенскага аблвыканкаму спадарыня М. М. Бірукова ў сваім адказе на наш запыт аб захадах па рэалізацыі Пастановы Міністэрства піша, што ў Мастах, Навагрудку, Ашмянах прадугледжваецца стварэнне гімназій і што "пытанне аб моўным статусе гэтых навучальных устаноў будзе прапрацавана з бацькоўскай грамадскасцю" амаль тое ж самае адказвае нам і намеснік старшыні Берасцейскага аблвыканкаму С. Д. Ашмянцаў. Ён лічыць, што "беларускамоўныя ўстановы ствараюцца не па распараджэнні аблвыканкаму, а толькі па жаданні бацькоў і вучняў". Такой жа думкі прытрымліваецца і начальнік упраўлення адукацыі Баранавіцкага гарвыканкаму І. І. Стасевіч. (Копіі лістоў дадаюцца).

Відаць, некаторыя адказныя дзяржаўныя чыноўнікі памылкова кіруюцца артыкулам 22 Закона аб мовах "Мова выхавання ў дзіцячых установах", дзе гаворыцца, што "***у адпаведнасці з пажаданнямі грамадзян*** па рашэнні мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў могуць стварацца дзіцячыя дашкольныя ўстановы або асобныя групы, у якіх выхаванне вядзецца на мове ***нацыянальнай меншасці***". Яны не звяртаюць увагі на артыкул 21 вышэйзгаданага Закона, які непасрэдна тычыцца забеспячэння права навучання на дзяржаўнай мове: "Рэспубліка Беларусь гарантуе кожнаму жыхару неад'емнае права на выхаванне і атрыманне адукацыі на беларускай або рускай мове. Гэта права забяспечваецца сістэмай дашкольных устаноў, агульнаадукацыйных школ, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў".

Просім Вас зрабіць усё магчымае, каб давесці да кіраўнікоў мясцовай улады неабходнасць стварэння роўных умоў для атрымання адукацыі, як на рускай, так і беларускай мовах, а менавіта, адкрыць згодна з Пастановай Міністэрства беларускамоўныя навучальныя ўстановы ў кожным населеным пункце Беларусі. Тым больш, што гэтага патрабуе і артыкул 5 новага Закона аб адукацыі: "Дзяржава гарантуе грамадзянам права выбару мовы навучання і выхавання і стварае адпаведныя ўмовы для рэалізацыі гэтага права. Навучанню на беларускай мове, выданню літаратуры, падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў на беларускай мове аказваецца дзяржаўная падтрымка".

Мы лічым, што цяпер лёс беларукамоўнай адукацыі непасрэдна залежыць ад прысутнасці дзяржаўнай беларускай мовы ў нашых ВНУ. У сувязі з гэтым просім Вас на бліжэйшай нарадзе рэктараў паставіць гэтае пытанне і даць у сродках масавай інфармацыі спіс тых ВНУ Беларусі і іх факультэтаў, дзе з 1 верасня 2002 года будуць існаваць беларускамоўныя студэнцкія групы і плыні, дзе ўсе вучэбныя прадметы, у тым ліку і замежная мова, будуць выкладацца па-беларуску.

У сваю чаргу ТБМ згодна актыўна супрацоўнічаць з Вамі па гэтым надзённым пытанні і прапануе знайсці магчымасць сустрэцца з кіраўніцтвам Таварыства на працягу красавіка ў любы зручны для Вас час з мэтай абмеркавання праблемы беларускамоўнага навучання ў ВНУ і стварэння Беларускага нацыянальнага ўніверсітэта.

Дадатак на 3 старонках.

З павагай
Старшыня ТБМ
Алег Трусаў.

Якубу Якубоўскаму - 70

З нагоды 70-й гадавіны з дня нараджэння Якуба Адамавіча Якубоўскага Беларускае грамадскае згуртаванне татар "Зікр уль-Кітаб" разам з Мусульманскім рэлігійным аб'яднаннем ў Рэспубліцы Беларусь 20 красавіка праводзіць памінальную вечарыну. Да юбілею галоўнага рэдактара "Байрама", якім Я.Якубоўскі быў на працягу амаль 10 гадоў, рыхтуецца спецыяльны выпуск, прысвечаны яго памяці.

Матэрыялы, прысвечаныя Якубу Якубоўскаму чытайце на ст. 2.

Круглы стол "Глабалізацыя і Беларусь"

28 сакавіка ў памяшканні БДУ культуры адбыўся "круглы стол" "Глабалізацыя і Беларусь" у межах Міжнароднага сімпозіюму "Разнастайнасць моў і культур, у кантэксце глабалізацыі", які пройдзе ў Менску 9-10 ліпеня г.г. пад эгідай ЮНЕСКА. Сімпозіюм ладзіў Саюз беларускіх пісьменнікаў разам з шэрагам арганізацый, у тым ліку і ТБМ. Мяркуецца правесці некалькі "круглых сталоў" да пачатку сімпозіюму, і вышэйназваны быў самым першым, адкрывальным.

"Круглы стол" праводзіўся ў форуме канферэнцыі, высокая навуковасць якой пацвярджаецца прозвішчамі яе ўдзельнікаў, слынных навукоўцаў. Яўген Бабосаў, Мікола Крукоўскі, Анатоль Грыцкевіч, Уладзімір Конан, Адам Мальдзіс, Арнольд Міхневіч, Алег Трусаў, Любоў Уладыкоўская-Канаплянік разважалі пра тэндэнцыі і перспектывы глабалізацыі, пра Дэкларацыю ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці, пра Беларусь і нацыянальныя культуры, пра адукацыйны працэс і моўную сітуацыю ў Беларусі ў кантэксце глабалізацыі.

Выступоўцы адзначылі неабходнасць абмеркавання праблем глабалізацыі і надзённасць сімпозіюму. Выказваліся пажаданні, каб сімпозіюм прыцягваў увагу навукоўцаў іншых краін, бо толькі супольна можна наблізіцца да ісціны. Гэта адзначыў і вядовец "круглага стала" пісьменнік Васіль Якавенка. Кіраўніцтва БДУ культуры, аказала неабходную дапамогу: у падрыхтоўцы і правядзенні "круглага стала" бралі ўдзел прарэктар універсітэта, прафесар Марыя Бяспалая, дэкан ФБІС Раман Матульскі. Узнёслы, творчы настрой прынеслі ў залу выканаўцы народных песень гурта БДУ культуры "Грамніцы" (маст. кір. Уладзімір Зяневіч).

Падчас "круглага стала"

Шэраг "круглых сталоў" будзе наладжаны сіламі Таварыства беларускай мовы ў красавіку – траўні. Адзін з іх – па важнай і надзённай тэме: "Мова і адукацыя, падручнікі, дапаможнікі і методыкі". Зацікаўленых у абмеркаванні гэтай праблемы просім падаваць заяўкі на ўдзел да траўня па тэл./факсе 284-85-11, 288-23-52, па адрасе 220005 г. Мінск, вул. Румянцава, 13 Таварыства беларускай мовы, E-mail tbm@tbm. lingvo. Minsk.by.

Людміла Дзіцэвіч,
першы намеснік старшыні ТБМ.

Беларуская мова-

ТБМ
наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

Севастопальская арг. ТБМ ім. Ф. Скарыны
1. Барташ В.М. – 10 грн.
2. Малахоўская-Васюніна А.С. – 10 грн.
3. Белік Л.Н. – 10 грн.
4. Бас Е.Е. – 10 грн.
5. Карэцкі А.В. – 10 грн.
6. Клімаў М.К. – 10 грн.
7. Русак Л.В. – 10 грн.

Кафедра беларускай мовы ВДУ імя Машэрава
1. Бабіч Ю.М. – 1.200 р.
2. Марозава Я.Н. – 550 р.
3. Семянькова Г.К. – 250 р.
4. Даўбешка Н.П. – 500 р.
5. Дзядова А.С. – 500 р.
6. Злобін Л.І. – 1.000 р.
7. Зуева І.М. – 500 р.
8. Арцямёнак Г.А. – 1.000 р.
9. Печаніцына Л. Ул. –500 р.
10. Несцяровіч В.І. – 1.000 р.

32-я група факультэта беларускай філалогіі і культуры – 4000 р.

1. Глінская суполка ТБМ (Докшыцкі р-н) – 7.000 р.
2. Пенсіянерка з Жодзіна – 5.000 р.
3. Суполка "Рэфармацыя" (Менск) – 50 $.
4. Невядомы (Мен.)– 1.300 р.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцава 13, г.Менск, 220005, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № 3015212330014 у Менскай гардырэкцыі ААТ Белбізнесбанка код 764 праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк (камісійны збор пры гэтым не бярэцца).

ЯКУБ ЯКУБОЎСКІ

(Да 70-х угодкаў з дня нараджэння)

Сёлета спаўняецца 70 гадоў з дня нараджэння Якуба Адамавіча Якубоўскага (1932-1998), выдатнага беларускага навукоўца, знакамітага энцыклапедыста, сябраа Праўлення Беларускага згуртавання татараў-мусульман "Аль-Кітаб", галоўнага рэдактара квартальніка "Байрам".

Нарадзіўся Якуб Ада-мавіч 20 красавіка 1932 г. у вёсцы Камаі Пастаўскага раёна Віцебскай вобласці ў сям'і рамесніка. У 1950 г. пасля заканчэння сярэдняй школы ў Відзах Браслаўскага раёна працаваў настаўнікам пачатковых класаў у розных школах таго ж раёна. У 1955 г. скончыў Менскі настаўніцкі інстытут па спецыяльнасці гісторыя, пазней па гэтай жа спецыяльнасці атрымаў вышэйшую адукацыю ў Менскім педагагічным інстытуце. У 1957-1962 гг. вучыўся на дзённым аддзяленні геаграфічнага аддзялення БДУ, які скончыў з адзнакай. У 1989 г. атрымаў вышэйшую адукацыю па спецыяльнасці беларуская мова і літаратура на завочным аддзяленні Менскага педагагічнага інстытута. Працаваў у навукова-даследчым інстытуце глебазнаўства (1962-1967 гг.), а ў 1967-1992 гг. – у выдавецтве "Беларуская энцыклапедыя імя Пятруся Броўкі", загадчыкам рэдакцыі геалогіі і геаграфіі. З яго ўдзелам створаны наступныя энцыклапедычныя выданні: "Беларуская савецкая энцыклапедыя" у 12-ці тамах, "Энцыклапедыя прыроды Беларусі" у 5-ці тамах, аднатомнік "Прырода Беларусі", "Беларуская ССР. Кароткая энцыклапедыя" у 5-ці тамах на беларускай і рускай мовах, даведнікі пра абласныя цэнтры Беларусі, "Блакітная кніга Беларусі" і інш. У складзе калектыву стваральнікаў 12-ці томнай "Беларускай савецкай энцыклапедыі" за заслугі ў адраджэнні нацыянальнай свядомасці і культуры беларускага народа ў 1976 г. атрымаў званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР.

Пасля выхаду на пенсію актыўна працаваў на ніве культурна-нацыянальнага адраджэння беларускага і татарскага народаў. Ён ініцыятар стварэння і галоўны рэдактар квартальніка Беларускага згуртавання татар-мусульман "Аль-Кітаб" – часопіса "Байрам", які выдаецца з 1991 г., аўтар гімна беларускіх татар "Мы з іманам жывём на зямлі Беларусі" (музыка Дзінары Мазітавай); узнагароджаны медалём Міколы Шчакаціхіна і занесены ў кнігу гонару "Руплііўцы твае, Беларусь" (1998); працаваў над стварэннем энцыклапедычнага даведніка "Татары Беларусі, Літвы і Польшчы" (энцыклапедыі для татар); склаў слоўнік гэтага выдання. Падрыхтаваў каля 1000 артыкулаў і апублікаваў у "Байраме" больш за 300 пробных артыкулаў для гэтай энцыклапедыі па рознай тэматыцы; вывучаў гісторыю старажытных шляхецкіх родаў татар Беларусі; збіраў звесткі пра слынных дзеячоў Беларусі татарскага паходжання; гуртаваў вакол квартальніка аўтарскі калектыў краязнаўцаў, гісторыкаў, нацыянальна свядомых татараў і беларусаў.

Памёр Якуб Адамавіч 14 верасня 1998 г. "Смерць слынных асобаў заўсёды ўспрымаецца як вялікая трагедыя, - пісаў прафесар Л. Лыч. – Калі ж паміраė такі чалавек дробнай па колькасці людзей этнічнай групы, то адыход на вечны спачын шматкроць павялічвае гэтую трагедыю. Думаю, акурат так расцэньвае татарская грамада смерць свайго дарагога, незабыўнага сына Якуба Якубоўскага. Да глыбіні душы ўзрушыла яна і многіх беларусаў, якія ведалі Якуба, падтрымлівалі з ім цесныя сяброўскія сувязі, удзельнічалі ў розных сумесных культурна-адраджэнскіх мерапрыемствах". Пахаваны Я. Якубоўскі на мусульманскіх могілках (мізары) у гарадскім пасёлку Смілавічы Чэрвеньскага раёна Менскай вобласці.

Больш падрабязна пра Я. Якубоўскага можна прачытаць у выданнях:

Маліноўскі М. Жывая і стваральная легенда беларускага і беларуска-татарскага народаў. "Байрам", 1997, № 1;

Канапацкі І. Памяці брата. "Культура", 1998, № 38;

Шкуратаў І., Якубоўская Т. Якаў Адамавіч Якубоўскі. Літасфера, 1998, №9;

"Байрам", 1998, № 3, сс. 3-50.;

Л. Лы... Дзейнасць Якуба Якубоўскага ў люстэрку нацыянальна-культурнага адраджэння татараў Беларусі. "Байрам", 1999, №1, сс. 18-32).

І. Канапацкі, М. Маліноўскі.

ТБМ на жывой сувязі з міністрам

Прайшла "жывая лінія" з міністрам адукацыі П. І. Брыгадзіным. "Лінія" выклікала цікавасць у чытачоў "Звязды". Пытанняў задавалася шмат па розных праблемах. Сябры структурных арганізацый ТБМ не засталіся ў баку. Таму можна вылучыць асобную "жывую лінію" ТБМ з міністрам.

ТБМаўцы імкнуліся атрымаць канкрэтныя адказы на набалелыя пытанні: адкрыццё беларускамоўных груп і садкоў, класаў і школ, плыняў у ВНУ і, вядома ж, адкрыццё Нацыянальнага універсітэту з беларускай мовай навучання. Хочацца ў першую чаргу спыніцца на станоўчых момантах "жывой лініі". Надзвычай прыемна было пачуць з вуснаў міністра адукацыі добрыя словы пра супрацоўніцтва з нашай арганізацыяй у адказ на пытанне Міколы Лавіцкага (Менск). Гэта абнадзейвае. Парадаваў узважаны падыход да праблемы функцыянавання СШ № 12 у г. Салігорску. Цвёрдая пазіцыя Міністэрства адукацыі захаваць гэтую навучальную ўстанову са стасусам беларускамоўнай выклікае пачуццё задавальнення. Бо паведамленні аб ледзь не штодзённым скарачэнні школьнай адукацыі на роднай мове, пераводзе навучання на рускую мову ўжо нікога не здзіў-ляюць. Тым больш важна, што міністр адукацыі адстойвае правы салігорцаў атрымліваць беларускамоўную адукацыю. Адказ прагучаў на пытанне нашай актывісткі Марыі Мацюкевіч, прозвішча якой, на жаль, было названа няправільна.

Пытанне пра Нацыянальны універсітэт з беларускай мовай навучання задаў Пятро Русаў (Менск). П. І. Брыгадзін прызнаў важнасць гэтай справы, але спаслаўся на вялікія матэрыяльныя затраты. У той жа час ён фактычна падтрымаў ідэю стварэння каледжаў, філіялаў ВНУ у буйных гарадах Беларусі.

У сваіх адказах міністр адукацыі неаднаразова прыгадваў ведамасную праграму дадатковых мер па пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў сістэме адукацыі, дзе прадугледжана адкрыццё беларускамоўных груп, садкоў, гімназій, а таксама адпаведных плыняў у ВНУ ўжо ў 2002-03 гг. Менавіта палажэнні гэтай праграмы былі асноўнымі ў адказе на пытанні І. Хлябы.

На канкрэтнае пытанне старшыні ТБМ А. Трусава, у якіх ВНУ будуць адкрытыя беларускамоўныя плыні з 1 верасня 2002 г., П. І. Брыгадзін, на жаль, не даў простага адказу. Ён толькі пералічыў прыклады станоўчага досведу функцыянавання такіх плыняў у БДПУ імя М.Танка, БДУ, БДЭУ і інш.

Напрыканцы міністр адказаў на пытанні адносна сітуацыі з беларускамоўным навучаннем у г. Жодзіна, якія задалі Святлана Лапіцкая, Алесь Каралёў і Лявон Кавальчук. Прыведзеныя факты, лічбы сведчаць пра тое, што спадар П.І. Брыгадзін дастаткова добра валодае інфармацыяй, але выключна з такога, скажам, унутрыведамаснага боку, калі тое, што існуе на паперы, выдаецца за рэальнае.

Трэба сказаць, што мы атрымалі здавальняльныя адказы не на ўсе нашы пытанні. Так, не прагучала адказу, як спадар міністр ставіцца да таго факту, што звыш 300 чалавек, выпускнікоў беларускамоўных класаў і школ сталіцы, якія штогод становяца студэнтамі ВНУ, не маюць магчымасці навучацца на роднай мове. (Пытанне старшыні Менскай гарадской арганізацыі ТБМ А. Анісім.). Між тым, дарэчы будзе сказаць, што службовыя асобы раённых і абласных упраўленняў адукацыі называюць асноўнай прычынай, якая тармозіць паўнавартаснае ажыццяўленне міністэрскай праграмы, менавіта адсутнасць Нацыянальнага універсітэта з беларускай мовай навучання. Атрымліваецца, запатрабаванасць грамадства – ёсць, мясцовыя органы ўлады – разумеюць праблему, Міністэрства – мае праграму. Засталося зрабіць апошні крок?!

Наш кар.

Ліст да Я. Якубоўскага

Добры дзень, спадар Яша, звяртаюся так да Вас таму, як чую і бачу па-ранейшаму, хоць кажуць, што Вас ужо няма сярод нас, бадзёраступных. Абы толькі ўзгадаў чалавека, якога ты зведаў душою, як ён ужо цалкам перад табою, як ты яго і чуеш, і бачыш, і адчуваеш, ягоныя памкненні, быццам маеш трэцяе вуха і вока ці штосьці яшчэ.

Зусім выпадкова сустрэліся мы ўпершыню на Круглай плошчы. Дакладней, мой даўнейшы знаёмы і сябра па Народнаму фронту, таксама і татарын, і Якубоўскі з Нароччыны мусілі, як у іх было прызначана сустрэча, ну, я быў тут "між іншым", але збольшага пазнаёміліся. Такая кароткая сустрэча пакінула досыць прыязны ўспамін аб ім, як аб чалавеку, з якім можна брацца за любую адказную справу. Потым, мусіць праз год, я ўжо быў вымушаны аб ім узгадаць. Прычынай гэтаму была чарговая карціна на рэлігійную тэматыку, з рознымі выявамі і надпісамі сакральнага значэння, у тым ліку і мусульманскага зместу. З кім толькі тады мне не давялося перазнаёміцца і ўрэшце-рэшт дарога з пытаннямі-закалдобінамі ды вызначэннямі прывяла мяне зноўку да гэтага чалавека, я проста змушаны быў узгадаць і звярнуцца да яго, як да апошняй інстанцыі. Мала таго, што ён быў высокаадукаваны і высокакультурны чалавек, што ўдала хавалася за яго знешняй праставатасцю, і валодаў энцыклапедычнымі ведамі, у чым я хутка пераканаўся ў ходзе нашых узаемных дачыненняў, дык і яшчэ быў надзелены вельмі высокароднымі душэўна-этычнымі якасцямі, аб якіх можна выказаць шмат цёплых і адданых слоў удзячнасці. Здзіўляла яго маторыка, ён лёгка, як кажуць "з поўабарота", мог раптам успалымнецца, даводзіць і пераконваць, так што і спрачацца адпадала думка, а хацелася слухаць ды пазіраць на яго, як на Божую іскру. Пытанняў у мяне па той карціне, з гравюры "Адвечнае святло Беларусі", было да яго даволі шмат. Нават не ведаў, ці адказаў бы я на іх, калі б не наша тая сустрэча, ні ягоная асоба. Бясспрэчна адно, у чым я цалкам перакананы – гэта быў адзін з лепшых сыноў нашай Бацькаўшчыны, адзін з годнейшых прадстаўнікоў татарскага народа Беларусі. Здзівіўся я дужа пад час нашай апошняй сустрэчы, якая адбывалася ў яго на кватэры, якраз на свята Масленіцы, куды я забег літаральна на пару хвілін. Надзвычай непаўторная ненавязлівая гасціннасць яго ўласцівая толькі прыроджаным псіхолагам, знаўцам душы чалавечай, якім ён бясспрэчна і быў. Калі б вы, шаноўныя спадары ды спадарыні, паспыталі тых дзіўных аладачак з непаўторнымі скарыначкамі і прысмакамі, ды аздобленых ягонымі дасціпнымі жартамі ды прыгаворкамі, то вы пэўна такі гасцінны палон выбралі б перш за жаданае вызваленне. Ну і другое, чым я быў здзіўлены – то ягоная і зноў раптоўная прапанова, каб я намаляваў карціну з выявай Адама Міцкевіча на татарскім старым мізары!?. Гэта мяне дужа здзівіла. А ён спакойна дадаў: "То хіба мусіць не адзін, а з кімсьці яшчэ". Зараз я зразумеў – гэта будзе знакавы твор. Непахіснасць і лагічная паслядоўнасць яго развагі бясспрэчна мелі свой патаемны сэнс, раскрываць які яму не надта рупілася, ну і я на тым не дужа настойваў, зразумеў – тут ёсць нейкі схаваны падсэнс, да якога неабходна дайсці самому. Вось гэтая здольнасць выказаць сваю думку другім, так, каб і яны прызнавалі яе за сваю, уласціва надзвычай рэдкім людзям. Таму і сёння цярэбіць памяць маю і не дае забыцца, прымушаючы ўсё зноўку вяртацца да яе, думаць і шукаць ёй свайго вырашэння. Але ўсяму Божая воля. Пэўна такая была воля і на тое, каб у розны час нараджаліся такія людзі, як Якуб Якубоўскі, якія як Божыя знічкі, згараючы ў буднях штодзённай працы ды змаганняў, пакідалі па сабе светлы след нашай аб іх памяці. Промні іхняга свят-ла асвятляюць наш сённяшні шлях на тым бальшаку, якім крочылі калісь і яны, ды сабой пакідаюць яскравы ўзор дабрачыннасці і самаахвярнай Любові, як да чалавека, так і да Бога ці то Аллага...

Алесь Цыркуноў, мастак. Люты 2002 г.

Да 100-годдзя Міхася Зарэцкага

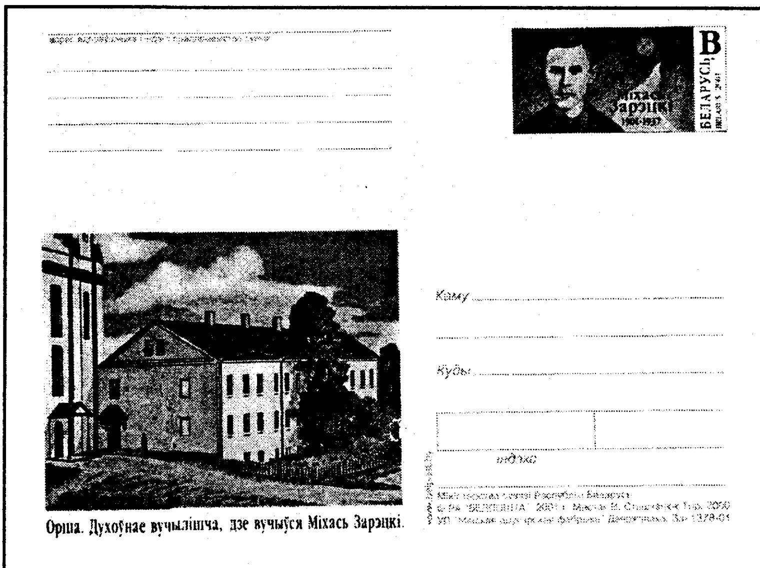

Орша. Духоўнае вучылішча, дзе вучыўся Міхась Зарэцкі.

Дзякуючы намаганням ТБМ Міністэрства сувязі Беларусі выпусціла арыгінальную маркаваную паштоўку да 100-годдзя беларускага пісьменніка Міхася Зарэцкага накладам 3000 асобнікаў.

Наш кар.

Дзень волі ў Адэлайдзе (Аўстралія)

Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная царква Святых апосталаў Пятра і Паўла ў Адэлайдзе святкавала дзень незалежнасці Беларусі.

Беларуская аўтакефальная праваслаўная царква ў горадзе Адэлайдзе. Пабудавана сваімі рукамі ў 1961-1963 гадах

лебень адправіў, настаяцель Беларускае Аўтакефельнай праваслаўнай парафіі ў Адэлайдзе, пратапрасвіцер Пятро Касасацкі. Малебень пачаўся малітваю "Магутзаў вельмі чулую прапаведзь за Беларусь. Па заканчэнні малебня ўсе перайшлі ў прыцаркоўную залу. Там сястрыцтва прыгатавала вельмі смачны абед. Усё было поснае рыбнае, але смачнае. Старшыня Міхась Шчурко-малодшы папрасіў святара дабраславіць ежу на стале. Усе ўсталі. Святар сказаў малітву і дабраславіў ежу.Калі ўсе паелі старшыня адкрыў акадэмію.

Першае слова старшыня сказаў па ангельску чаго мы тут сабраліся, пасля перадаў слова сп. У. Акавітаму. Сп. Акавіты папрасіў царкоўны хор падысці наперад. Царкоўны хор адспяваў беларускі гімн "Мы выйдзем шчыльнымі радамі", песні "Люблю наш край, старонку гэту", "Трэці год на выгнанні ў чужыне". Сп. У. Акавіты прачытаў рэферат на тэму Дня незалежнасці Беларусі. Калі гэта адбылося і хто браў удзел. Было вельмі цяжка стаць супраць вялікае дзяржавы камуністычнай Масквы. Сп. У. Акавіты расказаў верш "Прысяга" Н. Арсеневай і верш "25 сакавіка" Міхася Машары. Свята доўжылася аж да 4-е гадзіны. Усе разышліся весёлыя. На завяршэнне ўсіх віншую са Святам Уваскрэшання Хрыстова. Хрыстос

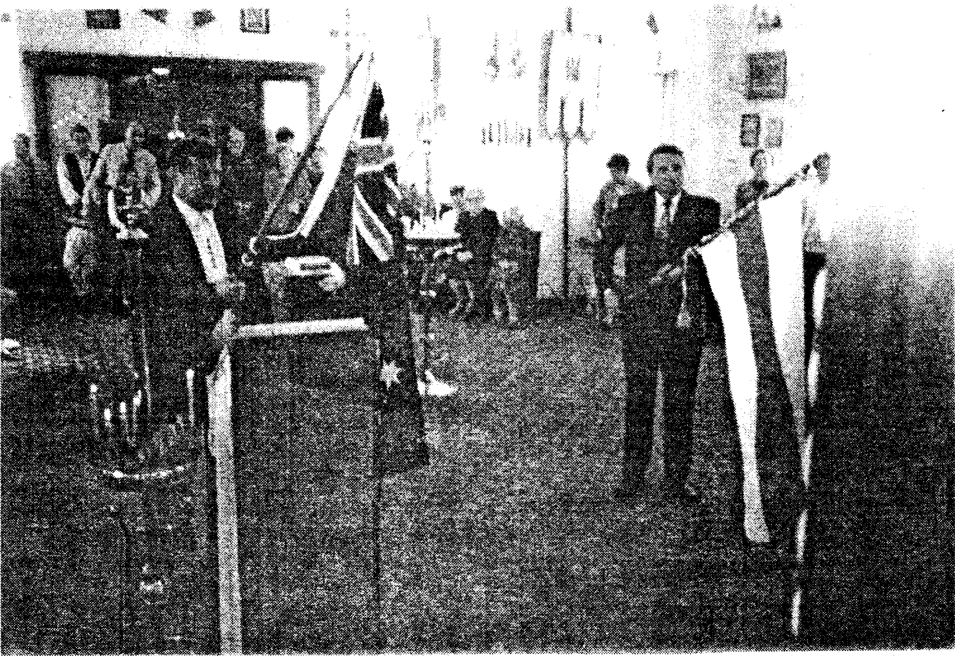

Святкаванне Дня волі 24.03.2002 года ў Адалайдзе

У нядзелю 24 сакавіка 2002 г. парафія ўрачыста адзначыла гэты дзень. Пасля Божае службы, адбыўся малебень за Беларусь. Малебень адправіў... ны Божа", усе сталі на калені і адспявалі малітву, двое трымалі сцягі: беларускі бел-чырвона-белы і аўстралійскі. Пратапрасвіцер скаУваскрос! Жадаю Вам усім весела правесці святы.

С пашанаю
Уладзімір Акавіты.

Дзень волі ў Севастопалі (Украіна)

84-я ўгодкі абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі разам з беларусамі ўсяго свету 24 сакавіка адзначыла Севастопальскае таварыства беларусаў імя Максіма Багдановіча "Пагоня".

Лесвіца Матроскага бульвару была ўпрыгожаная бел-чырвона-белымі беларускімі і ўкраінскімі сцягамі. На транспаранце, які знешне нагадваў ветразь, па-беларуску былі напісаныя святыя словы: "Жыве Беларусь! Свабода. Незалежнасць. Дзяржаўнасць." Старшыня Таварыства Валер Барташ зачытаў прывітанне прэзідэнта Рады БНР Івонкі Сурвілы. У ягоным выступленні прагучаў заклік мацаваць украінскую дзяржаўнасць, выканаць свой грамадзянскі абавязак на выбарах у Вярхоўную Раду Украіны. У мітынгу бралі ўдзел сябры Севастопальскай праваабарончай групы і Саюзу украінак, грамадзяне Беларусі. Удзельнікі мітынгу выканалі "Пагоню" Максіма Багдановіча і прынялі зварот да ўсіх беларусаў свету з заклікам мацаваць Беларускую дзяржаву.

Паводле матэрыялаў газеты "Слава Севастополя" № 56 за 2002 год.
Падрыхтавала да друку Ірына Марачкіна.

Прафесія – сацыяльны работнік

Ужо трэці год у нашым БДУ культуры існуе спецыяльнасць "Сацыяльная работа". Будучыя сацыяльныя работнікі вывучаюць тэхналогіі, якія даюць магчымасць працаваць з усімі катэгорыямі насельніцтва, займаюцца арганізацыяй вольнага часу, праводзіць вечары адпачынку, фальклёрныя і гульнёвыя праграмы, займаюцца карэкцыйна-рэабілітычнай работай з інвалідамі. Прафесія гэта ў наш час вельмі патрэбная і перспектыўная.

Студэнты добра гэта ўсведамляюць і разумеюць, доказам чаго і з'яўляецца артыкул студэнткі 1 курса факультэта культуралогіі Алены Чарнышовай.

Ст. выкладчык БДУ культуры Таццяна Гулева.

Хто ж гэты таямнічы, незнаёмы сацыяльны работнік? Зыходзячы з традыцыйнага пункту гледжання, гэта той, хто дапамагае людзям, якія маюць у гэтым патрэбу ці знаходзяцца ў праблемнай сітуацыі.

Калі зараз зрабіць невялічкі экскурс у гісторыю сацыяльнай работы, то мы адразу заўважым, што яна зарадзілася вельмі-вельмі даўно. Яе выявамі былі царкоўна-прыходскія папячыцельствы, праваслаўныя брацтвы, земская сістэма дапамогі, філантропія, мецэнацтва, выхаваўчыя дамы і прытулкі, арганізацыя дагляду і адукацыі дзяцей з анамаліямі і непаўналетніх злачынцаў. Гісторыя развіцця дабрачыннасці на Беларусі пакінула нам шмат імёнаў: княжна полацкая Рагнеда, заснавальнікі ВКЛ Альгерд, Вітаўт і Ягайла, князі – магнаты Радзівілы, Паскевічы, Храптовічы, Сапегі, Сангушкі і г.д. У рангу найвышэйшых дабрачынцаў да гэтай справы былі далучаны нават члены імператарскай сям'і ў Расійскай імперыі.

Аказанне сацыяльнай дапамогі тым, хто адчувае ў ёй нястачу, было актуальна заўсёды. Але сацыяльная работа асабліва патрэбна ў нашым сённяшнім жыцці, калі рэзка ўзрасла колькасць бяздомных і бездаглядных дзяцей, у грамадстве дамінуюць матэрыяльныя, а не духоўныя каштоўнасці. Усё больш і больш людзей становіцца беспрацоўнымі, вельмі шкада, што падае попыт на людзей з вышэйшай адукацыяй. Пабольшала колькасць крымінальных спраў, панують масавыя забойствы, гвалт, крадзёж, наркаманія, алкагольная залежнасць, курэнне, прастытуцыя сярод непаўналетніх. Ідзе маргіналізацыя і дэградацыя насельніцтва.

Як палегчыць долю гэтых людзей, як дапамагчы ім выйсці з крызіснага стану? Мне здаецца, наш агульны абавязак – працягнуць ім руку дапамогі, дапамагчы паверыць у свае сілы, знайсці сябе.

Аб'ектам сацыяльнай работы з'яўляюцца тыя, хто не можа існаваць без пабочнай дапамогі. Як жорстка гэта не гучыць, але можна прывесці шмат прыкладаў з гісторыі, калі парушаліся юрыдычныя (грамадзянскія) правы асоб з фізічнымі адхіленнямі. Мала гэтага, людзі сабе ча пацеху нават рабілі інвалідаў. Дзяцей з малазабяспечаных сем'яў куплялі і пэўны час трымалі ў бочцы – на паверхні былі толькі рукі, ногі, галава, - у выніку развіваліся карлікі. Яны звычайна былі прыдворнымі блазнамі, скамарохамі. Жорсткая чалавечая камедыя!.. Праўда Шэкспіра: усё наша жыццё – тэатр. Бессардэчныя, чэрствыя людзі здзекаваліся, глуміліся, смяяліся з фізічнага калецтва, якое яны самі і нарадзілі.

Характэрная рыса чалавечай асобы – амбівалентнасць. У чалавеку ад самога нараджэння змагаюцца дзве сілы: дабро і зло. Наша жыццё з яго спрадвечнымі загадкамі і сюрпрызамі – гэта пастаянны рынг, на якім перамагае то белы, то чорны баец. Калі перамагае белая сіла, то сістэма існавання знаходзіцца ў раўнавазе, гэта міралюбівы, спакойны перыяд; гармонія свядомага і падсвядомага пачатку. Але калі перамогу атрымліваюць чорныя сілы, то кацёл інстынктаў закіпае, раўнавага з лёгкасцю цацачнага доміка разбураецца, і чалавек становіцца злым, агрэсіўным ці, наадварот, пасіўным, апынушыся адзін на адзін са сваімі нявырашанымі праблемамі.

У гэты час за сваю працу і бярэцца сацыяльны работнік, які дапаможа аднавіць спакой і страчаную раўнавагу. Гэты чалавек – сапраўдная квінтэсэнцыя разнастайных пазнанняў і тэорый, уменняў і магчымасцяў. Ён і філасаф, і псіхолаг, і педагог, і юрыст, і медык, і сацыёлаг, а калі ўлічваць тое, што ён яшчэ і арганізатар вольнага часу, то такая асоба проста вельмі неабходная. Я лічу, кожны з нас павінен пакінуць пасля сябе памяць, перадаць эстафетную палачку наступнаму пакаленню. Кожны твой дзень патрэбна пражыць так, быццам бы ён апошні хто ведае, колькі нам адведзена ўздыхаў і выдыхаў.

Таму своеасаблівым гімнам для мяне як сацыяльнага работніка сталі радкі П. Панчанкі:

Той дзень прапаў
і страчаны навечна,
Калі ты не зрабіў таго,
што мог.
Калі не паспрыяў
ты чалавеку,
Няшчыры быў,
зманіў, не дапамог...

Алена Чарнышова,
студэнтка 112 а гр.
ФК БДУ культуры.

Канферэнцыя ТБМ у Ленінскім раёне

09.04.2002 г. адбылася выбарчая канферэнцыя Рады ТБМ Ленінскага раёна г. Менска. Прысутнічалі прадстаўнікі 3 суполак раёна: Лошыцкай, Свіслацкай і суполкі КХП БНФ. Старшынёй Рады ТБМ Ленінскага раёна абралі сп. Грузнову Тамару, намеснікам — Суслова Міколу, сакратаром – Ілюкевіча Уладзіміра.

Шмат выступоўцаў турбавалася пра далейшы лёс мовы, пра расейскамоўныя назвы установаў, крамаў раёна. Былі прапановы на распрацоўку тактыкі асветніцкай працы ў раёне і працы з бацькамі. Удзел у працы канферэнцыі прынялі: Галай А., Лемеш Я., Савіцкі М., Апрышка А., Лагутаў А., Соўпель Л., Ілюкевіч Ул., Сташэўскі Я., Капарыха М.

Наш кар.

ТБМ мае "Новы час"

Нездарма кажуць, што, калі добра пагрукацца ў чыесьці дзверы – Вам напэўна адчыняць. Менская гарадская арганізацыя ТБМ, добра падрыхтаваўшыся, падала адпаведныя паперы і зарэгістравала газету **"Новы час"**. Дзеля справядлівасці, трэба сказаць, моцна "грукаць у дзверы" Міністэрства інфармацыі не давялося. Усе дакументы былі прынятыя з першага разу. Напэўна, нам дапамагла яшчэ і падтрымка Беларускай асацыяцыі журналістаў. За што мы шчыра ўдзячны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі мы атрымалі 25 сакавіка. Менавіта з гэтай гістарычнай даты пайшоў адлік "Новага часу". Надзвычай прыемна. І сімвалічна. А гэта ў сваю чаргу шмат да чаго абавязвае.

Зараз рэдакцыйная калегія рыхтуе выпуск першага нумара. Да хуткай сустрэчы на старонках "Новага часу"!

Галоўны рэдактар газеты "Новы час"
Алена Анісім.

Літаратурны музей Максіма Багдановіча сумесна з музеем Т. Шаўчэнкі запрашае наведаць новую выставу

"Культурныя сувязі Беларусі і Украіны"

Вы ўбачыце невядомыя дагэтуль цікавыя архіўныя дакументы, фотаздымкі, праслухаеце незабыўную экскурсію аб літаратурных шляхах пісьменнікаў гэтых краін.

Музей знаходзіцца па адрасу: г. Менск, вул. М. Багдановіча 7 а (Траецкае прадмесце).

Выстава працуе штодзённа з 1. да 19 гадзін.

Уваход для навучэнцаў – **БЯСПЛАТНЫ.**

Алесь Петрашкевіч

Час усё адкрые...

(Працяг. Пачатак у папярэднім нумары.)

Радзівіл. Я стаміў цябе, слаўны кароль. Але ж пацярпі. Дай адвесці душу, бо збалелася да знямогі ад няшчасцяў майго краю...

23 жніўня зноў сустрэўся з загонамі Трубяцкога, які знайшоў брод на той самай Друці і пагражаў акружэннем астатку майго войска. Адышоў да цяпер ужо знакамітага сяла Шапялевічы. Прадбачыў немінучае паражэнне, дык хоць абоз са зброяй, рыштункам і гарматамі выратаваць хацеў. Маскавіты пайшлі трыма калонамі. І пакуль ліцьвіны мае змагаліся з першай, дзве другія абышлі нас з флангаў. Перад пагрозай акружэння жаўнеры кінуліся ўцякаць. Я яшчэ спадзяваўся выратаваць становішча і рынуўся ў бой ды нарваўся на немінучую смерць. Адзін раз паручнік нямецкай пяхоты Графенберг засланіў мяне ад кулі і рагаціны, а другі раз куля зваліла пада мною каня, і я параніў нагу. Маскалі ўбачылі гэта. З паловы сотні маёй надворнай харугвы засталося толькі пяць чалавек. І яны да апошняга баранілі свайго важара. У гэты момант падаспеў з аддзелам пяхоты мужны Юшкевіч і адкінуў маскавітаў. Але паратунку ўжо не было. Вораг дамогся сваёй перамогі. Невялікія рэшткі майго апошняга войска ратаваліся ўцёкамі. Уцякаў і я. Прабіраўся па балотах, узброены толькі гэтай шабляй, што кранула Гансеўскага. Тысяча, а мо і болей маіх вояў загінула ў тым баі. Да Барысава і той Бярэзіны вывеў мяне мясцовы селянін.

Ян Казімір. І як скора чакаць цара на Свіслачы ці Нёмане?

Радзівіл. Цар абламаў рогі, упёрся ў Бярэзіну, а цяпер і зусім з'ехаў у Маскву і адвёў частку войска, не завяршыўшы планаваны паход.

Ян Казімір. І што будзем рабіць?

Радзівіл. Што будзе рабіць каралеўская вялікасць, не ведаю, а я збіраю новае войска ў Смілавічах. Рассылаю панам граматы, каб сялян і мяшчан-выбранцаў навучалі ратнай справе ды слалі да мяне. Скажу шчыра, у шляхту веру мала. Чакаю дапамогі ад Рэчы Паспалітай, калі яна сапраўды не хоча вясною бачыць у Варшаве і Кракаве "цішайшага" Аляксея Міхайлавіча.

Ян Казімір *(задуменна).* Як трагічна усё складваецца...

Радзівіл. Яшчэ не ўсё згублена. У глыбокім тыле захопнікаў яшчэ бароняцца цвержы Віцебска, старога Быхава і зноў адваяваная Друя. Супраць варожых станаў падымаюцца сяляне, якія я некалі так жорстка караў за бунты. Цяпер паеду менавіта да іх... вініцца і падымаць, каб калашмацілі ворага, дзе толькі можна — з лесу, з яру, засады ці начным налётам, як гэта умеюць рабіць мужыкі-беларусцы, якіх маскалі шышамі клічуць і баяцца, як сваёй смерці.

Тышкевіч. Будзем спадзявацца, што Бог прымірыць гетмана вялікага з гетманам польным на карысць агульнай святой справы, а яснавяльможнага караля і яго рыцара Януша Радзівіла я дабраслаўляю на вычын у імя агульнае Айчыны нашае Рэчы Паспалітай двух народаў. Амэн! *(Дае пацалаваць крыж каралю і вялікаму гетману).*

Заслона.

Дзея другая

VIII

Царская палата. Аляксей Міхайлавіч не ў гуморы выкрочвае па палаце. Адчыняюцца дзверы, уваходзіць патрыярх Нікан, накіроўваецца да цара.

Нікан. Мір дому твайму, вялікі гасудар! *(Працягвае руку для пацалунка).*

Аляксей Міхайлавіч "не заўважае" рукі патрыярха, ўхіляецца ад лікавання, ідзе да трона, у адну руку бярэ скіпетр, у другую — дзяржаву. Займае сваё царскае мейсца. Нікан губляецца.

Нікан. З вяртаннем... З вялікай перамогай, слаўны цар усяе Русі!..

Аляксей Міхайлавіч. З якой перамогай?.. *(Выкарыстаўшы паўзу разгубленасці Нікана.)* Даўно не бачыліся, патрыярх. Хачу пагаварыць з табою "па душах".

Нікан *(ачомаўшыся).* А чаму раптам толькі патрыярх? І на вітанне майго святейшаства вялікі гасудар не адказаў, і ад лікавання ўхіліўся? Чым жа я заслужыў такую непавагу перад вялікім гасударом, пакуль у яго адсутнасць дзяржаву на сваіх плячах трымаў і паству ае вёў?..

Аляксей Міхайлавіч. Вялікі гасудар Аляксей Міхайлавіч пасля роздуму і доўгага назірання прыйшоў да высновы, што патрыярх з царскімі абавязкамі не

Трагедыя ў дзвюх дзеях

ўправіўся, многае наблытаў, уладаю злоўжываў, а таму ад гэтага часу будзе ў царстве адзін вялікі гасудар, а ўсе астатнія — набліжанымі яго па волі яго і, вядома ж, слугі верныя.

Нікан. Патрыярх Нікан — слуга Госпаду Богу.

Аляксей Міхайлавіч. Перад Богам, як я разумею, усе роўныя, у тым ліку і мае прыбліжаныя, якія на слугу божага патрыярха Нікана скардзяцца вялікаму гасудару. І гаворка будзе доўгай і непрыемнай не толькі мне, але і табе.

Нікан. Я ашаломлены...

Аляксей Міхайлавіч. А я незадаволены!.. Табой, патрыярх, незадаволены. Мне стала вядома, што ў маю адсутнасць чальцы камісіі баярскай думы, з якой ты не лічыўся і якую ігнараваў, а таксама суддзі прыказныя выкліраліся ў патрыяршы палац і там гадзінамі чакалі прыёму. У час як прыёмаў патрыярх Нікан вёў сябе пагардліва, бы вялікі гасудар, а гэта значыць, як цар і павяліцель, у тым ліку і ў адносінах да самых радавітых баяраў, на якіх царства трымаецца. Адзін з іх напісаў мне, што міністры цара і яго набліжаныя сядзяць доўгі час каля вонкавых дзвярэй, пакуль патрыярх Нікан, што ўявіў сябе царом, не дазволіць ім увайсці; і ўваходзяць яны з надзвычайным страхам, пры гэтым да самага канца сваёй справы стаяць на нагах, як ты зараз перад царом сапраўдным, а калі нарэшце выходзяць, патрыярх прадаўжае сядзець. Яны не толькі вымушаны былі пакорліва цярпець, але дзеля сваёй бяспекі і рабалепства ваць *(з іроніяй)* перад вашым святейшаствам, Нікан!

Нікан *(крыху перапалохана, устрывожана).* Няхай мне даруе Бог, калі я некага пакрыўдзіў ганаўмысна.

Аляксей Міхайлавіч. Супраць Бога я не пярэчу.

Нікан. Вялікі гасудар, ці ж не я -- асноўная апора царская. Ці ж не мне давер вашай вялікасці быў, як нікому іншаму?!

Аляксей Міхайлавіч. Не выхваляйся гэтым, патрыярх! Мы, Раманавы, цябе з мардвы, з халопаў узвысілі, Мікіта Мінаў... За адвагу ваю і дзелавітасць я ўраўняў цябе з сабою, а ты не толькі царом сябе ўявіў, а на галаву цару сеў. Яшчэ крыху і на пасад мой узлезеш, да посаха свайго ў другую руку дзяржаву маю возьмеш?! *(Ківае на дзяржаву):* І народ за год паспеў раскалоць на сваіх і "раскольнікаў"! У час вайны раскалоў! Дык хто ж у нас галоўны раскольнік?! Мо таму і чума раптам на Маскву прыйшла?.. *(Спакайней.)* І рэформу сваю выкарыстоўваеш, каб вывесці царкву з-пад майго апекавання царскага. Ці не твае словы: "Сяшчэнства вышэй царства?! Уладу патрыяршую супраць улады царскай ставіш!

Нікан *(умольна).* Дазволь жа сказаць мне, вялікі гасудар...

Аляксей Міхайлавіч *(ціха, але унушальна).* Не дазволю!.. А сам гаварыць з табой буду пра боскае паходжанне толькі царскай улады, а не пра тое, што "сяшчэннасць вышэй царства". І ты гэта запомні, Мікіта Мінаў!

Нікан. Пры недаверы такім...

Аляксей Міхайлавіч. Не перапыняй цара! Бо самае галоўнае скажу: ад гэтага часу пры мне і пад маёю царскай рукою будзе дзейнічаць Прыказ таемных спраў. Ён пад маім наглядам і будзе кіраваць найважнейшымі справамі дзяржаўнымі і вайсковымі.

Нікан *(цвёрда, з годнасцю).* Пры недаверы такім і абразе найвышэйшага духоўнага сану я пакіну палату вялікага гасудара каб параіцца з Богам перад тым, як я, зняважаны, пакіну патрыяршую кафедру, здыму з сябе патрыяршае аблачэнне і сімвал свайго сану — посах мітрапаліта Пятра. *(Стукае адзін раз посахам у падлогу).* Ні халопства, ні манастыр мяне не палохаюць.

Аляксей Міхайлавіч. Гэта пахвальна. Але не раю нават патрыярху пужаць цара. І неразумнаму зразумела, што ў абставінах, у якія трапіла дзяржава у сувязі з няўдачамі у вайне, злажэнне з сябе сану патрыярха выкліча смуту на Русі, якая нікога не паміluе, як і я, між іншым, не памілую патрыярха. Гэта цябе і ратуе. Так што няхай ваша святейшаства спакойна сядзе супраць цара за стол наспешнай бяседы, а цар падзеліцца сваімі "перамогамі" у вайне, у якую мы разам уліплі, не дасягнуўшы поспехаў, на якія разлічвалі. *(Пакідае скіпетр і дзяржаву на пасадзе, а сам садзіцца за стол. Пакланіўшыся, насупраць садзіцца Нікан.)* І казацкі верхавода Хмяльніцкі і ваша святейшаства запэўнівалі мяне, што украінцы і беларусцы праваслаўнай веры з нецярпеннем чакаюць мая вызвольных войскаў. І я паверыў! А насамрэч мітрапаліт Сільвестр Косаў і кіеўскае праваслаўнае святарства, пра што патрыярху вядома, да гэтага часу адмаўляюцца прысягнуць цару і твайго святейшаства не прызнаюць за абаронцу праваслаўнай веры, не кажучы ужо пра чэрнь нявольную. А што да беларусцаў, то яны за малым выключэннем, аказалі майму войску такое супраціўленне, якога яно яшчэ ніколі не сустракала ў Вялікім Княстве. Як гэта разумець?!

Нікан. Вялікі гасудар...

Аляксей Міхайлавіч *(Не зважае на рэпліку Нікана).* Справакаваныя табой праз святароў лісты беларусцаў да цара і патрыярха, што ў іх нібыта ёсць вялікае жаданне, каб ім ўсім быць пад маёю высокай царскай рукою, правакацыямі і засталіся. Але ж ці не яны, ці не ты з імі стварылі ў цара і ягонага атачэння ўражанне лёгкай перамогі над Вялікім Княствам. *(Перадражнівае.)* Варта толькі вялікаму гасудару ступіць туды нагою, пераконваў мяне мой "собінны" сябар Нікан, як усе праваслаўныя беларусцы з хлебам-соллю сустрэнуць царскае войска і разам з ім будуць біць ляхаў. Маўляў, вось ён той момант, калі можна будзе завяваць не толькі Княства, але падступіцца і да каралеўства Яна Казіміра. Як было ўтрымацца ад такой салодкай спакусы?.. Не утрымаліся... абодва не ўтрымаліся! Але твой грэх, патрыярх, большы за мой! Інакш бы я не зазімаваў на Бярэзіне. А ў якое дзярмо войска маё ўляпалася, дзякуючы тваім парадам, зараз нам ваявода Шарамецццеў давядзе. *(Звоніць у званочак).*

Уваходзіць Шарамецццеў, нізка кланяецца.

Далажы нам, ваявода, пра нашы справы ў Вялікім Княстве і без звычайных прыўкрасаў. Яго святейшаства хоча ведаць праўду, нават горкую.

Шарамецццеў разгортвае паперы, але толькі час ад часу заглядае ў іх, дакладваючы па памяці.

Шарамецццеў. Вялікі гасудар, справы нашы ў Вялікім Княстве няўцешныя, калі не сказаць трагічныя. Пачну хоць з таго, што загад вашай вялікасці на заваёву Барысава, а пасля наступ на Менск, Слуцк, Слонім і Бярэсце ваяводам Бутурліным не выкананы. Упарта ў нашых тылах абараняецца Віцебск, Магілёў, Быхаў. Нават дробныя гарады на захопленай намі тэрыторыі стаяць насмерць. Тыя ж паршывыя Усвяты біліся дзень і ноч беспярэпынна аж восем сутак. Тое ж было пад Суражам, Лужай, Рэзіцай, Горамі. Галоўныя сілы нашы на пачатку вайны, пра што ваша вялікасць і ваша святейшаства ведаюць, на чатыры месяцы завязлі у баях за Смаленск, што скавала каля 40 тысяч нашага войска. Вядома і тое, што горад літаральна ашчэрыўся. Ліцьвіны на галовы нашым са сцен цвержы нават вуллі з пчоламі кідалі, не кажучы пра ўсё іншае, што толькі можна было кінуць ці выліць. Мы згубілі 7 тысяч толькі забітымі ды яшчэ больш 15 тысяч паранеными. Чатыры разы адбівалі нашы наступы абаронцы Гомеля ды і самі рабілі вылазкі. У адным з баёў тут загінуў казацкі палкоўнік Сцяпан Пабадайла. Чачэрск узяўшы, нашы супраціўных мячу аддалі і малых і старых, а залогу, якая вырвалася з аблогі, казакі перанялі каля Быхава і пасеклі на капусту, а дамагліся жорсткасцю адваротнага. Не жах, а гнеў і смеласць у ліцьвінаў узбудзілі. І жыхары старога Быхава заявілі: лепш у дамах сваіх памерці, чым у няволю з волі самім сябе аддаваць. Ды што Быхаў?.. Упартасць ворага ў барацьбе за свае гарады сарвала план хуткай вайны. Не мне вашай вялікасці і вашаму святейшаству расказваць, якія сур'ёзныя страты ў ратніках мы панеслі. Так што працягваць паход глыбокай восенню ды зімою, як ваяводы лічаць, было немагчыма. На захопленых землях сёння змагаецца 40 тысяч нашых вояроў ды 20 тысяч казакаў Хмяльніцкага. Так, я не агаварыўся. Змагаецца днямі і начамі. Паднялася супраць нас не столькі шляхта, колькі мужыкі-беларусцы, як каталіцкай, так і праваслаўнай веры. Нам здрадзілі нават тыя, хто цалаваў крыж Вам, вялікі гасудар, і Вам, ваша святейшаства. Яны рынуліся ў лясы шышамі і, аб'яднаўшыся ў аддзелы, наносяць адчувальныя ўдары па нашых залогах і лагерах, аддзелы самаабаронцаў громяць і паляць вёскі і маёнткі шляхты, якая прысягнула вашай манаршай светласці.

На Мсціслаўшчыне, напрыклад, дзейнічае аддзел шышоў у 3 тысячы сялян на чале са сваім мужыцкім палкоўнікам. На Смаленшчыне ў іх таксама 3 тысячы мужыкоў і 300 драгунаў. Нам здрадзіў і перайшоў на бок Радзівіла з аддзелам у 6 тысяч казакаў нават так званы "беларускі палкоўнік" Паклонскі, якому вялікі гасудар асабіста надаў гэта высокае званне і на якога былі спадзевы, што ён падыме і павядзе беларусцаў на ляхаў.

(Працяг у наступных нумарах.)

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік: ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі: № 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі: 220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў: 231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by
http://tbm.org.by/ns/

Рэдакцыйная калегія:
Алена Анісім, Вадзім Болбас, Міхась Булавацкі, Людміла Дзіцэвіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Людміла Піскун, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзеной інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 15. 04. 2002 г.
Наклад 2700 асобнікаў. Замова № 703.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 418 руб., 3 мес.- 1254 руб.
Кошт у розніцу: 120 руб.